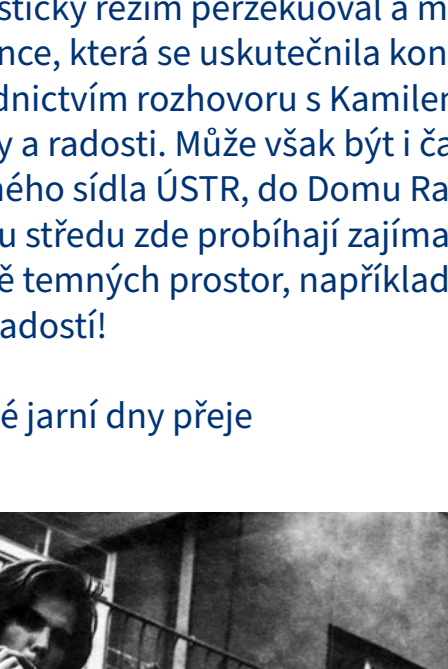


Publikace historika Jiřího Smlsala přibližuje průběh rasové perzekuce Romů a Sintů na našem území za druhé světové války, její společenské předpoklady a konkrétní aktéry, pachatele i oběti. Zabývá se fungováním protektorátních koncentračních táborů v letech u Píseku a v Hodoníně u Kunštátu a hromadnými transporty koncentrací do vyhlazovacího tábora Auschwitz-Birkenau. Klade důraz na dosud málo probádané téma majetkové perzekuce jako součásti holocaustu Romů a přináší četné doklady a konfiskační romského majetku. Kniha vychází jak ze vzpomínek pamětníků, tak z archivních pramenů nacistických bezpečnostních složek a poválečných retribučních procesů.

<https://www.uustr.cz/publikace/jiri-smlsal-holocaust-a-majetkova-perzekuce-romu-v-protektoratu-cechy-a-morava/>



Naši budoucnost formuje minulost

Vážený přítel,

léto je ještě daleko, ale letní čas už máme... Období, které téměř svádí k tomu pozvat Vás na Letní školu, kterou již nyní plánujeme a řadu dalších chystaných akcí, ale máte pravdu, bylo by to více než předčasné, neboť jste právě otevřeli třetí vydání našeho newsletteru ÚSTR a s ním pozvání do budoucnosti blízké. Jaké tipy by Vás tedy mohly zaujmout v čase povolebním? Vaši pozornosti by do zajímal neměla uniknout kniha Holocaust a majetková perzekuce Romů v Protektorátu Čechy a Morava historika Jiřího Smlsala, kterou vydává Ústav pro studium totalitních režimů, zbrusu nové vydání časopisu Paměť a dějiny, přínášející, kromě jiného, stále aktuální téma totalitarismu, nebo knižka bulharského autora Veselina Pramatarova Na nitkách. 1968. Tento, na první pohled zdánlivě útlý, „komiks pro dospělé“, však přináší silné téma. Vypravuje reálný příběh tří studentů, kteří měsíc poté, co vojska Varšavské smlouvy vtrhla na území protektorátu, jsou vyšetřováni vazbě proti účasti bulharské armády na této operaci s cílem: „Vojska loutky Živkova pryč z ČSSR!“ Všichni tři byli za tento čin vyloučeni z univerzity, zatčeni a odsouzeni. Osobně na této knize oceňuji nejen grafické zpracování, ale také poselství, které dokládá, že i v podmínkách totalitní společnosti může přetrvat občanský smysl pro spravedlnost. Slavnostní prezentace se uskutečnila 18. 4. v prostorách Bulharského kulturního institutu a budu potěšen, naleznete-li čas a přijmete pozvání na tuto akci. Zastávám názor, že naše budoucnost formuje minulost. Z mého pohledu představuje dějiny jednu dlouhou vášku přerušovanou mírem, a proto je třeba se o naši minulost starat už třeba tím, že na ni nezapomínáme. Prozkoumáváme ji, přibližujeme ji, přinášíme ji, fakta a svědectví, a na základě nepřímých archivních výzkumů, jmenovitě, že se o nás, paktažem paměťovou instituci ÚSTR zajímáte, byť jen tím, že prolistujete tyto stránky a že vás něco zaujme... Seriózně, knihy, upoutávky, zajímavé rozhovory? Ten dnešní je například věnován tématu narovnávání důchodů lidem, kteří už nepřejeme znovu zavazet, a kvůli tomu je zločinný komunistický režim perzekvoval a materiálně znevýhodňoval. To bylo ostatně téma tiskové konference, která se uskutečnila koncem března a my se k tématu dnes znovu vracíme prostřednictvím rozhovoru s Kamillem Nedvědickým. Obvykle se říká, že jaro bývá zdrojem nové síly a radosti. Může však být i časem nového poznání. Přijďte se proto podívat do současného sídla ÚSTR, do Domu Radost! První český mimoskupinový devadesátiny a každou středu zde probíhají zajímavé programy, besedy, setkávání, včetně prohlídek relativně temných prostor, například protiraketového krytí. Působí jako temné? Nikoli! Jaro s Radostí!

Příjemné karmé dny přeje **Ladislav Kudrna**, ředitel ÚSTR



Zakázaná výstava 77

Studenti Střední umělecko-průmyslové školy v Košicích uspořádali svou výstavu. Ve svobodné kreativité uvolnili ze sebe emoce frustrace potlačovaním svobody a nastavili zrcadlo všeobecné přetvářce povinného budovatelského optimismu. Chtěli tvořit, vyjádřit se svým vlastním způsobem o sobě a světě, ve kterém žili, o stavu věci, se kterým nebyli spokojeni. Tvořili žívou kulturu, žili žívou kulturu a sami byli žívou kulturu. Psal se ale rok 1977, kdy se zformovala Charta 77, takže akce měla jen krátké trvání. Na základě udání byla skupinová výstava studentů po 24 hodinách uzavřena a zapečetěna příslušníky košické Státní bezpečnosti. Události, jež následovaly, se výrazně proslavily do životních osudů všech zúčastněných protagonistů... Kniha Zakázaná výstava 77 autorů Daniela Pastirčáka a Rudolfa Prekop přibližuje dobu, kterou si už nepřejeme znovu zavazet, dnešní generaci svěžím způsobem, množstvím doprovodných fotografií, dokumentů a vzpomínek.

<https://www.uustr.cz/publikace/pripravujeme-zakazana-vystava-77/>

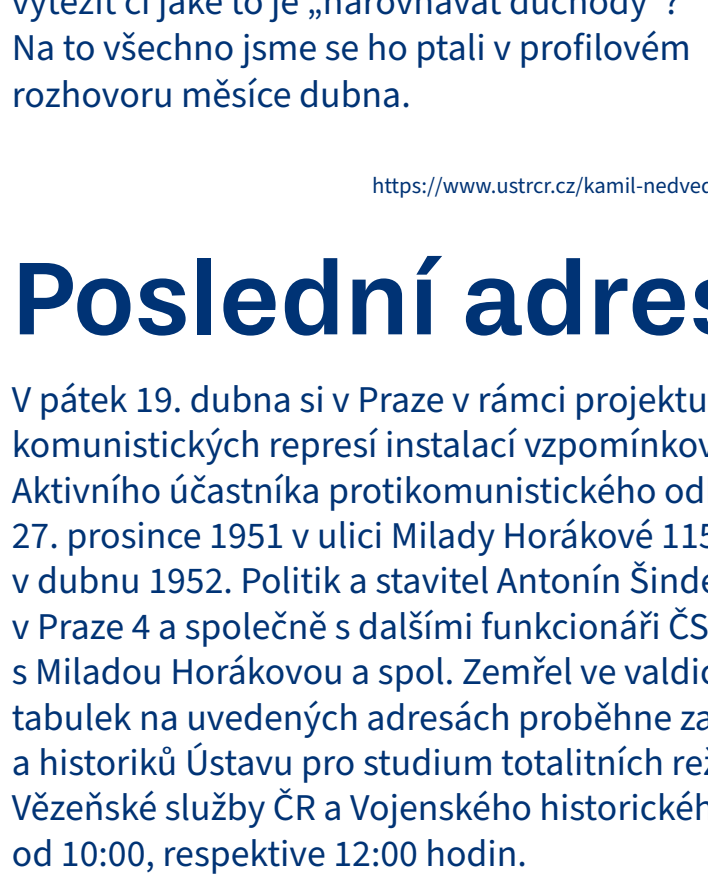
Paměť a dějiny

Nejnovější vydání revue Paměť a dějiny se věnuje tématu totalitarismu. A to jednak v teoretické rovině, v níž se zabývá aplikací tohoto konceptu v současné politické filozofii a politologii, ale také v jeho konkrétních projevech jak v „krátkém“ 20. století, tak v současnosti. Dočtete se tak o vývoji přemýšlení o totalitarismu, odlišnostech tohoto režimu od autoritářství, odlišnostech totalitarismu v současném Rusku, Bělorusku i válce na Ukrajině, nebo třeba v narativu Katyňského masakru, od nějž si právě v těchto dnech připomínáme 84 let. A jak s totalitarismem souvisí stopy Černé kočky a zvony na celých StB? I o tom se v aktuálním vydání časopisu píše.

paměť a dějiny



<https://www.uustr.cz/publikace/pamet-a-dejiny-4-2023/>



Na nitkách. 1968

„Události i hrdinové této knihy jsou skuteční. Je to příběh o jednom společenském ztřeštění a lidech, kteří v něm museli žít, o jejich snech a touze po svobodě,“ píše se v úvodu publikace Na nitkách. 1968. Podle skutečné události, kterou ve čtvrtek 18. dubna od 18:00 představíme v Bulharském kulturním institutu. Proč právě tam, je zřejmé – autorem komiksové knihy je bulharský výtvarník Veselín Pramatarov a vypráví v ní reálný příběh tří studentů, kteří měsíc po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968 vyrobili a roznesli letáky proti účasti bulharské armády na této operaci. Po akci Státní bezpečnosti s krycím názvem „Loutky“ byli všichni tři vyloučeni z univerzity, zatčeni a odsouzeni. Akce proběhne za účasti historiků a Alekxandřara Dimitrova, jednoho z trojice hlavních hrdinů vyprávěného příběhu.

<https://www.uustr.cz/akce/18-4-veselin-pramatarov-na-nitkach-1968/>

Jedeme na tygry

Respektovaný právní historik a v Ústavu pro studium totalitních režimů jeden z klíčových manažerů ve vysoké pozici. To je ve velmi zjednodušené zkratce JUDr. Kamil Nedvědický. Jak promítá své znalosti historie práva do současné praxe, jak nahlíží na současný stav vězeňství a zda v rámci paměťové instituce lze tento typ znalostí vyžít či jaké to je „narovnávat důchody“? Na to všechno jsme se ho ptali v profilovém rozhovoru měsíce dubna.



rozhovor

<https://www.uustr.cz/kamil-nedvedicky-o-sve-praci-rika-jedeme-na-tygry/>

Poslední adresa

V pátek 19. dubna si v Praze v rámci projektu Poslední adresa připomeneme dvě oběti komunistických represí instalaci vzpomínkových tabulek na domy, v nichž byli zatčeni. Aktivního účastníka protikomunistického odboje Jaroslava Klabíka zatkl Státní bezpečnost 27. prosince 1951 v ulici Milady Horákové 115/107 v Praze 6 a zemřel ve vězení v dubnu 1952. Politik a stavitel Horán Šindelář byl zatčen 2. 6. 1950 v ulici Sdružení 1664/1 v Praze 4 a společně s dalšími funkcionáři ČSNS byl odsouzen v politickém procesu s Miladou Horákovou a spol. Zemřel ve valdické věznici v dubnu 1955. Umístění pamětních tabulek na uvedených adresách proběhne za účasti pamětníků, zástupců městských částí a historiků Ústavu pro studium totalitních režimů, Kabinetu dokumentace a historie Vězeňské služby ČR a Vojskům historického žítu v uvedené den od 10:00, respektive 12:00 hodin.



pietní akt

<https://www.uustr.cz/19-4-posledni-adresa/>

3Kino EduFilm

Vedle spolupráce s 3Kino jsme připravili originální vzdělávací cyklus 3Kino EduFilm pro studenty středních a žáky 2. stupně základních škol, který propojuje audiovizuální žánr s vlastní zkušeností mladých diváků a otevřenou diskuzí. Projekt 3Kino EduFilm pokračuje v úterý 16. 4. 2024 v 9.30 h. promítáním dokumentárního filmu režiséra Václava Müllera s názvem „Projekt Orwel aneb 2+2=4?“, vycházející z tvorby slavného spisovatele George Orwella. A v pátek 19. 4. bude promítán snímek s názvem „5 pravidel“ režiséra Vavřince Menšla, který vypráví o psychologii rychlosti a riskantní psychologické hře o totalitě a riskantní psychologické hře o totalitě. Součástí projekcí i historikové ÚSTR.

3Kino EduFilm pro školy

Vedle spolupráce s 3Kino jsme připravili originální vzdělávací cyklus 3Kino EduFilm pro studenty středních a žáky 2. stupně základních škol, který propojuje audiovizuální žánr s vlastní zkušeností mladých diváků a otevřenou diskuzí. Projekt 3Kino EduFilm pokračuje v úterý 16. 4. 2024 v 9.30 h. promítáním dokumentárního filmu režiséra Václava Müllera s názvem „Projekt Orwel aneb 2+2=4?“, vycházející z tvorby slavného spisovatele George Orwella. A v pátek 19. 4. bude promítán snímek s názvem „5 pravidel“ režiséra Vavřince Menšla, který vypráví o psychologii rychlosti a riskantní psychologické hře o totalitě a riskantní psychologické hře o totalitě. Součástí projekcí i historikové ÚSTR.

<https://www.uustr.cz/akce/9-4-3kino-edufilm-vzdelavaci-cyklus/>

90 let (ne)sobody v Domě Radost

Dům Radost, dominanta pražského Žitkova, která byla postavena v roce 1934 a v posledních letech se stala také dočasným útočištěm Ústavu pro studium totalitních režimů, slaví letos 90 let své existence. V „Radosti“ je k této příležitosti nachystán bohatý program – od března do konce června v jejích prostorách proběhne interaktivní výstava, diskuse s pamětníky, promítání dobových filmů, ale i zpřístupnění některých částí budovy, například protiraketového krytí. Program je určen široké i odborné veřejnosti, vstup je volný a z velké části se na něm podílí také ÚSTR.

90 let (ne)sobody v Domě RADOST

5.3.-26.6.2024 každou středu od 9 hod.



výstava

<https://www.uustr.cz/akce/90-let-nesvobody-v-dome-radost-vystava/>

(Ne)vyrovnání s komunistickou minulostí

V letošním roce uplynulo už 35 let od pádu komunistických režimů v Evropě. Ve většině států proběhlo předání moci nekrvavě, čímž vytvořilo zcela novou geopolitickou situaci a způsobilo zásadní změny v evropské i světové uspořádání. Nebláhe dědictví totalitních systémů a komunistické minulosti ale nadále zasahuje ve větší nebo menší míře do fungování mladých demokratických států. Ústav pro studium totalitních režimů proto připravuje na listopad 2024 mezinárodní vědeckou konferenci k 35. výročí pádu komunistického režimu. Autoři, kteří by chtěli na konferenci vystoupit, mají možnost zasílat abstrakty svých navrhovaných příspěvků od 1. července 2024.



konference

<https://www.uustr.cz/akce/call-for-abstracts-konference/>

Rok 1989 očima StB

Unikátní seriál o roce 1989. Zprávy, analýzy a jakýsi historický veřejný mínění od zpravodajských služeb představovaly pro státní a státní funkcionáře v Československu důležitý zdroj informací o potencialitách nebezpečí ve společnosti. Hlavní zdroj informací o situaci v Československu přicházel ze Státní bezpečnosti. Od počátku roku 1989 byly každodenně zpracovávány tzv. denní informace, shrnující nejdůležitější události ze státní bezpečnostního hlediska. Seriál v tomto měsíci pokračuje dílem o zabezpečení prvomájových oslav, aby se nezemřely v protirežimní demonstrace nebo o dalším, tentokrát neúspěšném únosu letadla z ruzyňského letiště. Všechny dosud zveřejněné díly nyní najdete na jednom místě.



Ohlédnutí...

Představili jsme knihu Velký teror na Ukrajině 1937–38

V úterý 19. března 2024 jsme v pražské Literární kavárně Academia za velkého zájmu veřejnosti i médií oficiálně představili spolek Velký teror na Ukrajině 1937-38: represe české menšiny. Tisícstránková publikace je sborníkem dílem historiků z Česka a Andrije Kohuta – Jana Dvořáka a Anny Chlebiny z Ústavu pro studium totalitních režimů a Andrije Kohuta a Anny Morhuny z ukrajinského Resortního státního archivu SBU. Kniha dokumentuje represivních orgánů SSSR připomíná tragédii české menšiny během Velkého teroru na sovětské Ukrajině v letech 1937-1938. Obsahuje celkem 100 dokumentů NKVD, které ukazují podobu sovětského státního teroru uplatňovaného proti Čechům. Ti byli ve vykonstruovaných procesech nezastávaných obviňování a členství v neexistujících nacionalistických kontrarevolucionárních organizacích, ve skutečnosti se však „provinili“ pouze svou narodnost. Publikace vznikala více než 15 let a její dokončení ovlivnil i aktuálně probíhající válečný konflikt na Ukrajině.

